

Vanaf eind november brengt het Kröller-Müller Museum een eerbetoon aan Barbara Hepworth (1903-1975). Als eerste moderne vrouwelijke beeldhouwer vervaardigde de Engelse honderden beelden, waarbij ze binnen het beperkte abstracte vormscala van hol en bol verbluffend knap wist te variëren.

FOTO: TATE GAL, MILLNER. © BOWNESS, THE HEPWORTH ESTATE

BARBARA HEPWORTH

FOTO: THE HEPWORTH ESTATE

Curved Form (Delphi)
1955, Ulster Museum

Dichter bij Amerika konden ze niet komen, de Britse en Europese kunstenaars die eind jaren dertig van de vorige eeuw – op de vlucht voor de crisis en daarna de oorlog – in St Ives strandden. Het plaatsje aan de kust van Cornwall lag niet alleen afgelegen, maar was ook goedkoop. En het licht, de zee en de heuvels waren er prachtig.

Prachtig is St Ives, een nog helemaal intact kustplaatsje boven twee weidse baaien, ook nú nog. Het vormt intussen de meest schilderachtige culturele hotspot van het hele Verenigd Koninkrijk. Duizenden bezoekers trekken er jaarlijks over de kinderkopjes naar de plaatselijke dependance van Tate Gallery en naar het meest spectaculaire van alle ateliers en kunstenaarshuizen, namelijk dat van Barbara Hepworth, St Ives' beroemdste inwoner.

Barbara Hepworth, in 1903 in het Engelse Yorkshire geboren, werd de eerste moderne vrouwelijke beeldhouwer met een

internationale naam en carrière. Ze maakte trots en zelfbewust deel uit van het modernisme, de internationale culturele beweging die vooral na de Eerste Wereldoorlog in verzet kwam tegen de traditionele opvattingen en vormen van kunst, architectuur, literatuur, geloof, sociale organisatie en dagelijks leven. In de beeldende kunst zocht het modernisme naar een internationale vormtaal, die in een nieuwe wereld een band tussen mensen kon leggen die uitsteeg boven het persoonlijke en het lokale.

Vriendelijke rivaliteit

Traditionele beeldhouwers boetseerden in haar tijd met klei en schaaften aan blokken gips; het zware werk lieten ze doen door gespecialiseerde bronsgieters. Barbara Hepworth deed dat zware werk zelf: hakken, houwen en beitelen in steen en het bewerken van hardhout. Op foto's staat ze met een eenvoudige hamer en beitel opgewekt naast brokken onbewerkte steen. Ze vond een geestverwant in de jonge Henry Moore, die

Beeld van een vrouw
(1929-30), Corsehill steen,
533 x 305 x 279 mm

FOTO: BOWNESS, THE HEPWORTH ESTATE

FOTO: TATE PHOTOGRAPHY

ze kende van de academie in Leeds en met wie ze een levenslange vriendschap en vriendelijke rivaliteit onderhield. Ook vond ze als vanzelfsprekend aansluiting bij Parijse beeldhouwer-pioniers, zoals Constantin Brancusi, Jacob Epstein, Jacques Lipchitz, Hans Arp en Naum Gabo. De meest zuivere en eerlijke materialen, zoals steen, marmer en hout, verwerkten zij op de meest directe, materiaal-eigen manieren. Op zoek naar, zoals Brancusi zei, 'de ziel van het materiaal'.

In bijna vijf decennia creëerde Barbara Hepworth honderden prachtige beelden, met een verbluffende variatie binnen het beperkte vormscala van 'hol', 'bol' en 'gaten/doorkijken'. Vanaf de jaren vijftig maakte ze ook steeds meer grote buitenbeelden, in brons.

Mediageniek imago

In 1970 publiceert Hepworth een soort fotoalbum met eigen teksten. Haar werk, ideeën en tentoonstellingen hebben de hoofdrol, maar huis, echtgenoten, kinderen, collega's, vrienden en steunpilaren weeft ze hier knap doorheen. Een foto van een jongeman in Royal Air Force-uniform, te midden van atelierfoto's van grote en kleine sculpturen uit begin jaren vijftig, heeft als bijschrift 'My son Paul, killed over Thailand, 13 februari 1953'. Dit zegt meer dan duizend woorden over hoe moeilijk dit fraai ogende evenwicht van persoonlijk leven, gezin en werk in werkelijkheid vaak moet zijn geweest.

Hepworth' hele werkzame leven speelt zich af tijdens de opkomst en bloeitijd van de documentaire- en filmfotografie en kunsttijdschriften en -boeken. Voor die snel groeiende mediacultuur rondom kunst en kunstenaars had ze al net zo veel feeling als voor ruimtelijke vorm en materiaal. Op atelierfoto's

De mediagenieke Hepworth in haar jonge jaren.

is ze altijd fraai en modieus gekleed. Via artikelen en reportages construeerde ze knap een mediageniek imago waar, behalve die zondagse kleding in een stoffig

> atelier met zwaar fysiek werk, niets kunstmatig voor bedacht hoefde te worden. Het modernisme was er immers mede op gericht om kunst internationaal zo breed mogelijk begrijpelijk en toegankelijk te maken.

In 1938 trouwt Hepworth met de Britse schilder Ben Nicholson, met wie ze al in 1931 aansluiting vindt bij de internationale avant-garde in Parijs. Ze maken ook samen opvallende tentoonstellingen; perfecte, heldere overtuigende combinaties van sculpturen en schilderijen die abstraherend maar niet helemaal abstract zijn.

Hepworth heeft al een vijfjarige zoon uit een eerder huwelijk, met beeldhouwer John Skeaping, en krijgt in 1934 een drieling (van Ben). Vanwege een veel te klein Londens onderkomen en financiële problemen, gaan ze op zoek naar iets goedkopers. Ze komen in 1939 terecht in St Ives, waar in de hieropvolgende oorlogsjaren een complete kunstenaarskolonie zal ontstaan.

Perfekte match

Barbara Hepworth en de natuur en het zonlicht van Cornwall blijken een perfecte match. Haar eerste ervaringen met vorm en ruimte deed ze al op in het glooiende landschap in het Yorkshire uit haar jeugdijaren: 'De heuvels waren sculpturen, de wegen tekenden vormen. Bewegen over toppen en dalen, door holtes en over rondingen, was een onvergetelijke ervaring.' In grote sculpturen in weidse en glooiende landschappen, als een gekristalliseerd onderdeel hiervan, is haar werk het mooiste.

In de jaren veertig groeien Ben en Barbara, ondanks (of juist dankzij) de geografische afstand tot de grote kunstcentra, uit tot de 'royalty' van de Britse beeldende kunst; beeldende kunst waarin de landschapsromantiek altijd een bijzondere positie innam. In 1949 koopt Barbara een prachtig huis midden in St Ives, mét een grote tuin: het is de perfecte omgeving voor haar beelden. In 1950 vertegenwoordigt ze als eerste vrouw het Verenigd Konink-

Een van Hepworth' beelden in de tuin van het Kröller-Müller Museum.

rijk op de Biënnale van Venetië. 'Intussen', schrijft ze later somber, 'raakten de financiën in de problemen, verkrumelde het oude huis rondom ons en was het huishouden in chaos.'

Laatste sigaret

In 1951 scheiden Barbara en Ben. Na een reis naar Griekenland in 1954 maakt ze haar mooiste serie: (zes) kleinere sculpturen, van Afrikaans guarea-hardhout, met klassieke titels als Delos, Delphi en Corrientes. Prachtig roodbruin, geaccentueerd door witgekleurde holtes.

In 1960 koopt Hepworth in St Ives een enorme ruimte die past bij de steeds grotere opdrachten die ze in de jaren zestig krijgt. Op 20 mei 1975 wordt haar gewoonte om na het innemen van een slaappil nog een laatste sigaret te roken, haar fataal: ze komt om het leven bij een brand in haar atelier. <

Lezersarrangement
Ter gelegenheid van de expo in Kröller-Müller stelde TUI i.s.m. Bilderberg Hotel Klein-Zwitserland voor de lezers van *Arts en Auto* een arrangement samen. Zie pagina 48 of tui.nl/artsenauto

Expositie

Het Kröller-Müller Museum op de Hoge Veluwe brengt van 28 november t/m 17 april 2016 *Barbara Hepworth: Sculpture for a Modern World*. De expositie geeft een overzicht van Hepworth' werk, met sculpturen, tekeningen en stofontwerpen, en met foto's en ander materiaal uit haar persoonlijk archief.

Ook is er een aantal schilderijen te zien van haar ex-echtgenoot Ben Nicholson. De tentoonstelling was eerder dit jaar te zien in Tate Britain in Londen.

Tate Gallery werd in 1976 beheerder van Hepworth' huis, beeldentuin en ateliers in St Ives. Pas in 2011 kon Tate Britain een uitgebreid

onderzoek doen naar de inhoud van het omvangrijke archief van deze enorme nalatenschap. De schat aan nieuwe informatie, studies, archiefmateriaal en foto's vormt de basis voor de tentoonstelling.

Het Kröller-Müller heeft met Barbara Hepworth een speciale band. In 1955 werd

in Park Sonsbeek in Arnhem een door Gerrit Rietveld ontworpen paviljoen voor kleine sculpturen geëxposeerd, met acht bronzen sculpturen van Barbara Hepworth. Daarna is dit paviljoen geheel gereconstrueerd in het park van Kröller-Müller, waar het nu de unieke buitenzaal is van de Hepworth-expositie.